



Kuva: Ismo Nousiainen, Katikanjärvi

Vuoristosta suomaaksi -valokuvanäyttely

Lauhanvuori - Hämeenkanas UNESCO Global Geopark

Vuoristosta suomaaksi -näyttely esittelee Geoparkin kohteita ja maisemia, jotka kertovat alueen historiaa lähes kahden miljardin vuoden takaa nykypäivään. Etelä-Pohjanmaan, Pirkanmaan ja Satakunnan rajaseuduilla, yhdeksän kunnan alueella sijaitseva Geopark-alue oli vuoristoa, joka tasoittui aikojen saatossa nykyiseksi laakeaksi, suovaltaiseksi tasangoksi.

Vuoristosta suomaaksi – Geoparkin tarina

Lauhanvuori - Hämeenkanas UNESCO Global Geoparkin geologinen tarina alkaa noin kahden miljardin vuoden takaa, kun mannerlaattojen törmäys synnytti nykyiselle Geopark-alueelle Alppien ja Himalajan kaltaisen poimuvuoriston. Syvällä vuorten uumenissa sulasta kivimassasta kiteytyi valtavia graniittimuodostumia. Satojen miljoonien vuosien kuluessa muinainen vuoristo kului ja tasoittui, ja kilometrien syvyydessä syntyneet graniitit paljastuivat maan pintaan. Näitä graniitteja voi nykyisin nähdä esimerkiksi Alkkianvuorella (1. Alkkianvuori, kuva: Pasi Talvitie).

Vuorista irronneista maa-aineksista kerrostui hiekkakerroksia vuoria ympäröivän meren pohjalle. Hiekkakerrokset kovettuivat aikanaan hiekkakiveksi, joka peitti laajan alueen nykyisestä Suomesta. Aikojen saatossa suurin osa hiekkakivikerroksistakin kului pois. Lauhanvuoren hiekkakivi, jota voi parhaiten nähdä Lauhanvuoren kansallispuistossa Kivijadalla, on Suomen suurin jäljellä oleva kuivan maan hiekkakiviesiintymä (2. Kivijata, kuva: Mia Perkiö).

Lauhanvuorella voi nähdä nykyisin myös metsäpeuroja, jotka on palautettu istutuksilla kansallispuiston luontoon (3. Lauhanvuori, kuva: Ismo Nousiainen). Metsäpeurat hävisivät alueelta sata vuotta sitten liiallisen metsästyksen seurauksena.

Muinaisessa lämpimässä ilmastossa vuoret kuluivat voimakkaasti vielä satojen miljoonien vuosien ajan. Ilmaston kylmetessä jäätiköt peittivät maa- ja kallioperää. Jääkausiaikana nykyisen Suupohjan alueelle kerrostui laajoja, paksuja maakerroksia. Kylmien vaiheiden välissä oli useita lämpimiä jaksoja, joista viimeisintä elämme nyt. Viime jääkauden loppuvaiheessa Geopark-alueelle syntyi laajoja harju- ja reunamuodostumia ja moreenia. Mäntymetsien ja jäkälökkökankaiden peittämien harjujen juurilla, esimerkiksi Hämeenkanas (4. Hämeenkanas, kuva: Juha Viitala), pulppuavat lähteet (5. Kylmänmyllynlähte, kuva: Pekka Tuuri) ovat hienoja luonnonnähtävyyksiä, joihin liittyy monenlaisia uskomuksia.

lhgeopark.fi #lhgeopark

Jääkauden jälkeen jään painon hellittäessä maa kohosi nopeasti. Itämeren edeltävien järvi- ja merivaiheiden aallot ja tuulet huuhtoivat moreenimaita hiekkamaiksi sekä muotoilivat harjujen rinteille rantavalleja ja dyynejä. Maannousu edisti myös Geopark-alueen soiden syntyä. Monet laajat suoalueet ovat saaneet alkunsa laakeiden ranta-alueiden umpeenkasvun ja soistumisen myötä.

Soiden tuhansien vuosien rauhallinen kehitys katkesi, kun niitä ryhdyttiin raivaamaan pelloiksi. Suoviljely alkoi niiden kytöviljelynä 1600-luvulla. Peltot raivattiin erityisesti ravinteikkaille jokirantasoille. Karuja keidassoita hyödynnettiin nostamalla turvepehkuu, jota käytettiin karjan kuivikkeeksi. Haapakeitaan soidensuojelualueella voi yhä edelleen nähdä merkkejä menneiden sukupolvien suoniittalouteen perustuvasta elämästä (6. Haapakeidas, kuva: Timo Manninen). On arveltu, että jo kauan ennen alueen ensimmäisiä vakituksia asukkaita, ehkä jopa 120 000 vuotta sitten, Susiluolassa oleili neandertalilaisia (7. Susiluola, kuva: Aili Raudla-Majakangas).

Ihmiset asettuivat alueelle asumaan ja elämä vakiintui. Perinteiset maaseutumaisemat, kuten Vihteljärven kulttuurimaisema (8. Vihteljärvi, kuva: Irja Rajamäki), kertovat alueen pitkästä maanviljelyperinteestä. Ympäröivä luonto tarjosi alueen asukkaille elannon ja muodosti elämälle reunaehdot. Esimerkiksi vuolaana virtaavat joet tarjosivat niin kalaa kuin voimaa myllyihinkin (9. Karvianjoki, kuva: Aili Raudla-Majakangas, 10. Karijoki, kuva: Aili Raudla-Majakangas).

Kylät sijaitsivat kaukana toisistaan ja kirkkoihin oli pitkä matka. Vanhoja kulkuväyliä, kuten Geopark-alueella halkovaa Kyrönkankaan kesätietä ja Kaitojavesiä (11. Kaidatvedet, kuva: Hanna Tuuri) seurailevaa talvitietä käytettiin myös kirkkomatkoihin. Kirkkomatkat lyhenivät, kun kyliin alettiin rakentaa omia kirkkoja. Karvian kirkko on näistä vanhin (12. Karvia, kuva: Martti Tikka), pienen Siikaisten kunnan kirkko yksi suurimmista (13. Siikainen, kuva: Terttu Hermansson).

Nykyään suuri osa alueen soista on otettu hyötykäyttöön, pääasiassa ojitettu metsätaloutta varten. Metsien käytön historiaan voi tutustua Parkanon metsämuseossa, joka sijaitsee Kaitojenvesien rannalla, muinaisen kulkuväylän varrella. Myös turvetuotanto on merkittävä osa alueen historiaa ja nykypäivää. Entisiä turvetuotantoalueita on otettu viljelyskäyttöön ja metsitetty tai ennallistettu. Esimerkiksi Aitonevan turvetuotantoalue on nykyisin lintukosteikko (14. Aitoneva, kuva: Tommi Sani). Aitonevan turvemuseo esittelee alueen merkittävää turveteollisuuden historiaa.

Geopark-alueella on edelleen luonnontilaisia, laajoja, suojeltuja suoalueita, jotka jatkavat kehitystään ja ovat tärkeitä elinympäristöjä eläimille ja kasveille. Näistä upein on Kauhanen-Pohjankankaan kansallispuistossa sijaitseva Kauhanen (15. Kauhanen, kuva: Irja Rajamäki, 16. Mustakeidas, kuva: Seppo Myllyviita). Pitkospuupolut johdattelevat retkeilijät soille, jotka tuovat virkistystä niin alueen asukkaille kuin matkailijoillekin (17. Peräkorpi, kuva: Tea Karvinen).

Myös kymmenet muut alueen hienot kohteet, kuten Katikankanjonin kuusikkokuru Kauhanen-Pohjankankaan kansallispuistossa (18. Katikankanjoni, kuva: Ismo Nousiainen), kuljujen ja kermien mosaiikista ja arvokkaana lintukosteikkona tunnettu Huidankeidas (19. Huidankeidas, kuva: Markku Ala-Korpela), pitkä ja kapea Pyhäniemi (20. Pyhäniemi, kuva: Tommi Sani) sekä nykyaikaisella tavalla ihmisen ja ympäristön vuorovaikutusta ilmentävä Taidekehä (21. Taidekehä, kuva: Martti Tikka) kutsuvat tutustumaan ainutlaatuisen Lauhanvuori - Hämeenkanas UNESCO Global Geoparkiin.

Vuoristosta suomaaksi -valokuvanäyttely kiertää Geopark-alueen kunnissa heinäkuusta 2022 lähtien. Näyttely on esillä kussakin kunnassa vajaan kuukauden ajan.

Näyttely toteutetaan osana maaseuturahoitteista Kestävää kehitystä Geoparkissa -hanketta. Hankkeessa edistetään alueen geo- ja luontomatkailun kehittymistä, kaupallistamista ja näkyvyyttä niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin ja jaetaan Geopark-tietoa eri kohderyhmille.

Lisätietoja:
Toiminnanjohtaja Terttu Hermansson, 040 675 7363,
terttu.hermansson@lhgeopark.fi

Geologi Pasi Talvitie, 044 764 0469, pasi.talvitie@lhgeopark.fi

Projektipäällikkö Laura Koivumäki, 044 7588 826,
laura.koivumaki@lhgeopark.fi

Mikä on Geopark

Geoparkit edistävät geologisen perinnön säilyttämistä ja ympäristökasvatusta sekä kestävää matkailua ja muuta kestävän kehityksen mukaista liiketoimintaa. Geopark on yksi UNESCO:n kolmesta aluestatuksesta maailmanperintökohteiden ja biosfäärialueiden rinnalla.

Suomessa on neljä UNESCO Global Geoparkia: Rokua Geopark, Lauhanvuori - Hämeenkanas Geopark, Saimaa Geopark ja Salpausselkä Geopark. Lisäksi Kraatterijärvi Geopark on hakemassa UNESCO-statusta lähivuosina. Maailmanlaajuisesti UNESCO Global Geoparks -verkostoon kuuluu 177 geoparkia 46 maassa.

lhgeopark.fi #lhgeopark

